

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Lejonströmsskolan i Skellefteå
kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Lejonströmsskolan. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Lejonströmsskolan i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i hög utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i hög utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i hög utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen av Lejonströmsskolan.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i hög utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet i slöjdundervisningen är processinriktat och sker genom dialog i form av formativ respons.

Lärarstödet är utformat så att eleverna kan utveckla idéer och använda olika strategier för att lösa en uppgift. Lärarna och eleverna berättar i intervjuer att varje arbetsprocess inleds med en genomgång där läraren visar olika inspirationskällor för eleverna i form av fysiska exemplar av färdiga föremål och att lärarna i samband med detta berättar om vilka material och verktyg eleverna ska arbeta med. Eleverna inleder varje nytt arbetsområde med att göra en plan för arbetet och ritar skisser som innehåller bland annat materialval, mått och form. Lärare berättar i intervju att de visar olika modeller av exempelvis svepaskar och knivar som inspiration inför projekt i materialinriktningen trä och metall. I materialinriktningen textil visar läraren tidigare elevers arbeten och läraren uppmuntrar även elever att gå runt i textilrummet för att få idéer samt att leta bilder i böcker eller datorn som inspiration. Vidare berättar eleverna i intervju att visningsskåpen utanför lektionssalarna, där lärarna

placerar elevernas arbeten när de är klara, är en stor inspirationskälla när de påbörjar nya arbetsområden. Eleverna berättar att de får stöd i att göra överväganden och medvetna val när de planerar sina arbeten genom att lärarna ställer frågor om deras skisser och kommer med tips eller förslag på justeringar. Lärarna visar även exempelvis svepaskar och tröjor som är påbörjade och några som är mer färdiga för att eleverna ska få en förståelse för arbetsprocessen och kunna göra olika val. Lärarna berättar i intervju att elever löpande får stöd i att pröva och ompröva olika tillvägagångssätt för att lösa en uppgift genom att lärarna genomgående uppmuntrar eleverna till att våga prova själva. Lärarna uppger att eleverna som ett resultat av detta förhållningssätt utvecklar en självständighet i slöjdarbetet över tid. Detta bekräftas i intervju med elever där en elev berättar att hen exempelvis ville göra en sol på svepaskens sida i materialinriktningen trä och metall och lyfte idén med läraren. Läraren och eleven samtalade därefter om fördelar och nackdelar med olika sätt att såga ut solstrålar, bland annat med en liten kontursåg, innan eleven slutligen valde att bränna en sol på askens sida.

Lärarna ger eleverna löpande stöd och återkoppling under pågående arbetsprocess. Lärarna berättar i intervju att de kontinuerligt visar och instruerar hur eleverna ska gå tillväga genom att föra dialog och ställa frågor till eleverna kring arbetsprocessen. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer bekräftas att lärarna löpande stödjer elever genom att hela tiden röra sig runt i slöjdsalen och på olika sätt visa hur eleverna kan göra. Lärarna samtalar även med elever om strategier för att lösa arbetsuppgifter när eleverna inte kommer vidare på egen hand. I materialinriktningen textil för exempelvis läraren ett samtal med två elever som ska stryka ett känsligt tyg och pratar om hur eleverna ska ställa in strykjärnet och vika kanterna för att resultatet ska bli bra. Vidare för läraren en dialog med en elev om en t-shirt som eleven håller på att sy. De tittar tillsammans på halslinningen och resonerar kring det fortsatta sömnadsarbetet. Läraren bekräftar att eleven är på rätt spår innan eleven arbetar vidare på egen hand. I materialinriktningen trä och metall har exempelvis en elev satt pluggar i sin svepask och börjar på eget initiativ slipa ner ändarna av pluggarna som sticker ut på sidan av asken. Läraren instruerar eleven att först kapa pluggarna för att slippa slipa så mycket och visar hur eleven ska göra genom att kapa två av pluggarna. Därefter fortsätter eleven på egen hand att kapa resterande pluggar. Vid ett annat tillfälle limmar två elever i materialinriktningen trä och metall ihop en bottenplatta till en smyckställning och har svårt att sätta tvingarna rätt. Läraren stöttar eleverna och uppmuntrar deras försök tills de till slut lyckas få tvingarna att fästa korrekt. I intervju med elever framkommer att lärarna kontinuerligt frågar eleverna hur arbetet fortlöper och att lärare aldrig tar över initiativet i arbetsprocessen från eleverna. Eleverna uttrycker att lärarna uppmuntrar dem när en arbetsuppgift gått bra och att lärarna även

uppmärksammar när något inte blivit som det var tänkt. Eleverna beskriver att lärarna samlar hela gruppen för genomgångar när flera elever har svårt med samma moment. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer ger lärarna återkoppling till eleverna genom att ställa frågor, erbjuda olika alternativ att ta ställning till samt uppmuntrar eleverna att prova sig fram. I materialinriktningen textil för exempelvis läraren en diskussion med två elever om hur eleverna ska sy luvor till sina tröjor. Läraren förklarar att de behöver tänka tvärt om när de nålar ihop luvorna eftersom de ska sy på avigsidan. Läraren visar på elevernas luvor hur delarna ska fästas och de resonerar tillsammans för att eleverna ska förstå hur de ska genomföra uppgiften.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen är motiverande och utmanande samt att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Undervisningen är utformad så att eleverna oavsett kunskapsnivå stimuleras till utveckling. I intervju med lärare och elever framkommer att eleverna arbetar med samma grunduppgifter och att eleverna kan välja att utföra uppgifterna på olika sätt och med olika svårighetsgrad. Eleverna berättar att lärare instruerar om grunden, berättar vilka tekniker och material arbetet ska utgå från och att eleverna därefter får skapa de föremål de vill utifrån intresse samt kunskapsnivå. I exempelvis materialinriktningen trä och metall i årskurs 8 arbetar eleverna med sveptechnik och kan då välja att lägga till olika detaljer till sina askar för att öka svårighetsgraden. I intervju berättar eleverna att lärarna har höga förväntningar på dem oavsett bakgrund och kön samt att förväntningarna anpassas efter elevernas behov och ålder. Eleverna beskriver att lärarna uppmuntrar dem att utmana sig själva och att läraren i materialinriktningen trä och metall exempelvis visar föremål på olika nivåer när de påbörjar ett nytt arbetsområde vilket ofta leder till att eleverna inspireras och vågar utmana sig själva lite extra. Detta bekräftas i Skolinspektionens lektionsobservation när en elev ska göra ett ställ för smycken och eleven frågar läraren om hen kommer klara av att tillverka föremålet. Läraren bekräftar att eleven med säkerhet kommer klara av uppgiften och uppmuntrar eleven att påbörja arbetet. I intervju berättar en elev att läraren i materialinriktningen textil utmanade eleven att göra en svårare variant av t-shirt och att eleven lyckades göra en dragkedjetröja vilken hen är glad för. Av Skolinspektionens lektionsobservationer framkommer att lärare utmanar elever att prova olika tekniker och material för att elever ska stimuleras och utvecklas. Eleverna berättar i intervju att de får lära sig många olika tekniker såsom att svarva, svepa, svetsa, sy, virka, brodera, sy och arbeta med en japansk sömnadsteknik kallad sashiko. I materialinriktningen textil i årskurs 7 arbetar eleverna

med nåltovnning och kan exempelvis välja om de vill tova ett djur eller något annat föremål. När eleverna tillverkar insekter i materialriktningen trä och metall i årskurs 7 får de själva välja vilken känsla insekten ska gestalta och utifrån den tillverka föremålet.

Undervisningen varierar så att eleverna får möjlighet att dela erfarenheter med andra elever och utveckla lärandet. Lärare berättar i intervju att de på ett medvetet sätt styr och uppmuntrar eleverna till att samarbeta. Till exempel har lärarna placerat eleverna gruppvis i lektionssalarna och uppger att de uppmuntrar eleverna att hjälpa varandra när de arbetar med individuella arbeten. Detta bekräftas av eleverna i intervju när eleverna berättar att lärarna uppmuntrar dem att först tänka själva och därefter fråga en kamrat innan de frågar läraren. Eleverna säger att det underlättar att de kan fråga bänkgrannar som kommit längre med en arbetsuppgift och att det är naturligt att hjälpa någon som behöver hjälp. Det framgår av Skolinspektionens lektionsobservationer att eleverna genomgående hjälper varandra att genomföra olika arbetsuppgifter. I trä och metallriktningen sitter exempelvis en elev på en lång plank medan en annan elev sågar till de bitar hen behöver för en skärbräda och i materialriktningen textil hjälper två elever varandra när de ska stryka sina huvtröjor. Vidare samtalar elever om sina föremål med andra elever och ger varandra tips och uppmuntran under arbetsprocessen. I intervju med lärarna framkommer att eleverna inom båda materialriktningar har grupparbeten för att utveckla lärandet. I materialriktningen trä och metall bygger exempelvis eleverna broar av spillmaterial som en gruppuppgift och i materialriktningen textil arbetar eleverna i grupper om tre till fyra elever med att sy hawaiiiskjortor och jultröjor. Lärarna bekräftar i intervju att arbeten i grupp är ett uppskattat inslag i undervisningen.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller moment där eleverna löpande reflekterar över arbetsprocess och resultat tillsammans med lärare.

Lärarna ställer frågor till eleverna under arbetets gång samt låter eleverna utvärdera och bedöma resultatet av sitt arbete. Lärarna berättar i intervju att de löpande låter eleverna reflektera över arbetsprocessen i samband med att de visar vilka moment eleverna ska göra. Lärarna beskriver att de ställer frågor kring hur arbetet fortskrider kontinuerligt. I intervju bekräftar elever att lärare fortlöpande ställer frågor och samtalar med dem om vad som är bra och vad eleverna kan göra bättre. Eleverna beskriver vidare att de får svara på frågor om processen, vilka val det gjorts och om de är nöjda med slutprodukten efter varje arbetsområde. Eleverna får även i slutet av varje arbetsområde ge tips till någon som står inför att göra

samma arbete. Tipsen använder lärarna när de introducerar arbetet till en ny grupp genom att göra exempelvis ordmoln som visualiserar hur tidigare elever uppfattat uppgiften. Eleverna får korta samtal med lärarna kring bedömningen av de färdiga föremålen innan alstren placeras i visningsskåpen så att andra elever får se dem.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i hög utsträckning möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen ger eleverna fördjupad förståelse och kunskap om olika material och olika metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen ger eleverna möjlighet att lära sig mer om egenskaper hos olika material samt hur dess ursprung och framställning påverkar miljön. Lärarna berättar i intervju att de i samband med genomgångar av nya hantverkstekniker går igenom olika materials egenskaper och ursprung. I materialinriktningen textil går läraren exempelvis igenom huruvida materialen de arbetar med kommer från råolja, djur eller växter. Lärarna uppger vidare att de knyter slöjdarbetet till de globala miljömålen och pratar med eleverna om exempelvis märkningar som görs på textila material och vad dessa innebär. Eleverna har bland annat i materialinriktningen textil gjort ett arbete där de följde tillverkningsprocessen för en tröja där dessa frågor aktualiserades. I materialinriktningen trä och metall går läraren bland annat igenom var virket kommer ifrån samt virkets miljöcertifiering. Lärare och elever berättar i intervju att eleverna arbetar med olika muntliga och skriftliga uppgifter kopplat till miljöpåverkan samt att eleverna arbetar individuellt och i grupp med frågor som rör exempelvis hur olika material påverkar miljön. Eleverna berättar vidare att de i årskurs 7 arbetar med ett projekt om miljöpåverkan och att de i årskurs 8 i materialinriktningen textil får se filmer om exempelvis framställan av jeans. Lärarna och eleverna berättar vidare att samtalen kring olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv sker kontinuerligt i undervisningen och att samtalen

ofta utgår från elevernas föremål och var eleverna befinner sig i arbetsprocessen. Detta bekräftas vid Skolinspektionens lektionsobservationer när läraren i materialinriktningen trä och metall pratar med två elever om olika träslags egenskaper i samband med att eleverna ska välja virke till ett pågående arbete och när läraren i materialinriktningen textil pratar om tyg av polyester och vad som kännetecknar det.

Undervisningen ger eleverna möjlighet att utveckla kunskaper om olika metoder som bidrar till slöjdprodukter som är användbara, välgjorda och håller länge. Lärarna berättar i intervju att alla föremål som eleverna gör är tillverkade med traditionella hantverkstekniker som ger användbara och hållbara föremål, såsom exempelvis svepaskar, knivar, figurer gjorda av ull och virkade alster. I intervju med eleverna framkommer att de får lära sig olika traditionella hantverkstekniker för att göra hållbara föremål och att lärarna värnar om att eleverna är noggranna i framställandet av föremålen. Eleverna berättar vidare att en elev i samband med nåltovning gjorde en älg och valde att sätta riktiga horn på älgen. Läraren instruerade eleven att hen skulle tova många tunna lager för att älgen skulle bli hållbar och kunna hålla upp hornen. Eleven fick även stöd att använda ett hållbart lim för att hornen skulle fästa ordentligt. I intervju med elever framkommer vidare att en elev som gjorde ett litet skåp ville använda tunna brädor som sidor. Läraren förklarade att skåpet inte skulle bli hållbart då vilket gjorde att eleven valde att använda kraftigare trä. Elever berättar vidare att de får lära sig att göra föremålen hållbara genom att exempelvis limma delarna på ett korrekt sätt och att använda pluggar. Eleverna lär sig likaså metoder som att inte diska vissa träföremål med diskmedel eller i maskin, för att på så sätt förlänga livslängden på föremålen. Eleverna bekräftar i intervju att deras föremål sparas och kommer till användning av dem själva eller ges bort som presenter till familjemedlemmar, släkt och vänner. Att lärarna samtalar med elever om metoder för att skapa hållbara produkter bekräftas av Skolinspektionens lektionsobservationer när läraren i materialinriktningen trä och metall berättar för eleverna hur de ska veta att deras svepaskar är tillräckligt inoljade för att hålla eller när läraren i materialinriktningen textil för en dialog med två elever om hur de ska stryka ett tyg som är extra känsligt för värme så att det inte förstörs.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Eleverna får göra självständiga val av metoder för resurshushållning som bidrar till hållbarhet samt får jämföra olika material utifrån ett

miljöperspektiv. Rektorn och lärarna berättar i intervjuer att hållbarhetsperspektivet är centralt i slöjdundervisningen och att eleverna lär sig hushålla med material. Lärarna berättar att de ofta pratar med eleverna om att hushålla med tillgångar och att de exempelvis diskuterar negativa konsekvenser av det så kallade snabbmodet. Eleverna berättar i intervjuer att de får göra egna val av metoder och reflektera kring användningen av material när de exempelvis klipper till tyg eller sågar till träbitar på ett sätt som inte förbrukar material i onödan. Vidare framgår att eleverna uppmuntras att om möjligt använda överblivet material från spill-lådor för sina arbeten. Lärarna berättar i intervju att eleverna återkommande arbetar med återbruk i materialinriktningen textil och att det praktiska arbetet varvas med teori där läraren exempelvis diskuterar med eleverna om att laga saker som går sönder, inte tvätta kläder för ofta eller lyfter vikten av att handla second hand. Lärarna berättar vidare att eleverna tränas i att laga och göra om plagg istället för att köpa nytt och att lärarna uppmuntrar eleverna att ta med saker hemifrån som gått sönder som de kan laga inom ramen för undervisningen. Lärarna berättar att elever exempelvis tar med metallföremål som behöver svetsas eller stolar som behöver repareras. Elever bekräftar i intervju att elever fått hjälpa till att laga en soffa i korridoren som gått sönder och att elever tagit med exempelvis sopborstar som behövt lagas. Lärarna och elever berättar i intervjuer att eleverna gör utvärderingar i slutet av varje arbetsområde och att eleverna då bland annat har i uppgift att motivera olika val de gjort i tillverkningsprocessen utifrån ett miljöperspektiv samt hur materialen de använt påverkar föremålets hållbarhet.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i hög utsträckning av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn organiserar slöjdämnet så att elever oavsett kön möts och arbetar tillsammans.

Rektorn ser till att flickor och pojkar möts i slöjdundervisningen. Rektorn berättar i intervju att eleverna läser båda materialinriktningarna växelvis under årskurs 7 och 8. Rektorn uppger att grupperna delas in med hänsyn till kön och hur eleverna fungerar tillsammans socialt. I årskurs 9 får eleverna välja materialinriktning utifrån intresse. Inför valet i årskurs 9 går lärarna igenom vilka projekt eleverna kommer arbeta med inom respektive materialinriktning innan eleverna uppmanas att göra ett medvetet val utifrån intresse. I något fall uttrycker dock elever i intervju att de väljer bort en inriktning på grund av att de inte vill tillverka den produkten som ska göras eller delta i den modevisning som är inplanerad i materialinriktningen textil. Av inkommen dokumentation från huvudmannen uppger rektorn att jämställdhetsperspektivet alltid inkluderas i de val som lärarna gör i undervisningen och att arbetsområden väljs utifrån att de ska fungera för alla elever oavsett könstillhörighet. Detta bekräftas av lärarna i intervju när de berättar att undervisningen planeras utifrån olika traditionella hantverkstekniker och att både flickor och pojkar får möjlighet att arbeta med olika material såsom läder, horn, exotiska träsorter, metall, tyg, pärlgarn och ull. Lärarna berättar vidare att alla elever ges möjlighet att blanda material från båda materialinriktningarna samt att prova olika materials kombinationsmöjligheter med varandra när eleverna exempelvis tillverkar insekter av metall och tyg i årskurs 7 eller när de syr läderfodral till knivarerna i årskurs 9. Lärarna berättar i intervju att lektionssalarna ligger i nära anslutning till varandra vilket gör att eleverna kan hämta material i den andra salen vid behov. Lärarna uppger att de samarbetar när de planerar projekten och att de har gemensam planeringstid avsatt för det ändamålet. Vidare deltar lärarna tillsammans med kollegiet i ett utvecklingsprojekt tillsammans med ett lärosäte vilket handlar om elevers motivation och då diskuteras bland annat könsmonster.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna arbetar löpande och medvetet för att utmana elevernas föreställningar utifrån ett jämställdhetsperspektiv i undervisningen. Lärarna berättar i intervju att de lyfter normer kring kön i samband med introduktionen av nya arbetsmoment och nya tekniker. Lärarna uppger att de inte har särskilda moment när de tar upp dessa frågor utan att det sker löpande i undervisningen. I materialinriktningen textil lyfter läraren exempelvis medvetet frågan genom att visa äldre litteratur med

könsstereotypa bilder som utgångspunkt i diskussioner som handlar om hantverksmetoder förr och nu. Vidare beskriver lärarna att de samtalar med eleverna om könsnormer vid uppkomna situationer i undervisningen och att de i stunden bemöter stereotypa kommentarer från eleverna om vad som anses vara kvinnligt respektive manligt. Läraren i materialinriktningen trä och metall berättar exempelvis att pojkar kan uttrycka åsikter i samband med att de ska sy fodral till knivarna i årskurs 9. Läraren säger att hen alltid försöker fånga dylika kommentarer i stunden med syfte att ha konstruktiva diskussioner tillsammans med eleverna kring normer och traditionella föreställningar. I intervju med lärare framkommer att lärarna vid planering av undervisningen medvetet skapar förutsättning för att både flickor och pojkar ska prova en bredd av metoder och tillverka olika slöjdföremål utan att fastna i könstraditionella val. Detta bekräftas av elever i intervju när de berättar att lärare pratar med gruppen om att det exempelvis är viktigt för alla att kunna sy och exempelvis laga ett par jeans. Lärarna berättar att de medvetet valt vilka uppgifter eleverna ska göra i respektive inriktning och att de exempelvis i materialinriktningen textil varit noga med att presentera uppgifter som fungerar för alla elever oavsett kön. Eleverna berättar i intervju att flickor och pojkar får samma möjligheter i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

På Skolinspektionens vägnar

X Sofia Granberg

Beslutsfattare
Signerat av: Sofia Granberg

X Ulrika Perry

Föredragande
Signerat av: Ulrika Perry

I handläggningen av ärendet har även Henrik Fredriksson deltagit.

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Lejonströmsskolan den 22 och 24 april 2026. Besöket genomfördes av utredarna Ulrika Perry och Henrik Fredriksson.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Skellefteå kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–9. Förskoleklass och årskurserna 1–6 ingår inte i granskningen. På skolenheten går cirka 660 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En intervju med lärare
- En intervju med rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.² Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.³

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.⁴

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.⁵

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.⁶ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

¹ 26 kap. 20 § skollagen.

² 1 kap. 4 § skollagen.

³ 1 kap. 5 § skollagen.

⁴ 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

⁵ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

⁶ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.⁷

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.⁸

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

⁷ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

⁸ Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.⁹

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.¹⁰

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹¹

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.¹²

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

⁹ Ibid.

¹⁰ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹¹ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

¹² Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.¹³

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.¹⁴

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹⁵ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.¹⁶ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.¹⁷

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

¹³ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁴ Lgr22, 2.1 Normer och värden.

¹⁵ 2 kap. 9 § skollagen.

¹⁶ 2 kap. 10 § skollagen.

¹⁷ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.¹⁸

¹⁸ Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.